

Тема 10. Аналіз виробництва продукції рослинництва

ЗМІСТ

1. Завдання і джерела даних аналізу	1
2. Аналіз валового виробництва продукції рослинництва	1
3. Аналіз урожайності (технологічного процесу) сільськогосподарських культур	3
4. Виявлення резервів підвищення рівня використання потенціалу галузі рослинництва.....	4

1. Завдання і джерела даних аналізу

Завданням аналізу є виявлення додаткових можливостей збільшення виробництва продукції, поліпшення її асортименту і якості та зменшення втрат. За допомогою аналізу оцінюють: досягнутий рівень виробництва продукції; виконання контрактів і договорів з покупцями і постачальниками; виконання плану валового виробництва і фактори, які його зумовили. Аналізують також причини зміни розміру посівної площі та урожайності культур, вивчають передовий досвід щодо виробництва екологічно чистої продукції, розробляють заходи збільшення виробництва продукції, поліпшення її якості, оптимізації витрат на виробництво, нарощування обсягу конкурентоспроможної продукції, обґрунтовують стратегію розвитку галузі тощо.

Основними джерелами інформації є: форми річного звіту “Основні економічні показники роботи сільгосп підприємств”; відповідні таблиці плану економічного і соціального розвитку сільськогосподарського підприємства і робочі таблиці до нього, статистична звітність, дані бухгалтерського і оперативного-технічного обліку, різна довідкова література тощо.

[Повернутися до змісту](#)

2. Аналіз валового виробництва продукції рослинництва

Аналіз валового виробництва продукції рослинництва проводиться за натуральними, умовно натуральними та вартісними показниками.

За *натуральними* досліджують обсяги виробництва окремих видів продукції (пшениці, цукрових буряків тощо).

Умовно натуральні показники використовуються для визначення обсягів виробництва кормів, одиницею яких є 1 центнер кормових одиниць.

Щоб знайти загальні обсяги виробництва продукції різних культур (товарних, кормових) використовують *вартісні* показники (наприклад, вартість валової продукції рослинництва). Оцінку продукції рослинництва для таких цілей проводять за порівняльними цінами 1996 або 2000 року.

За вищеназваними показниками також досліджують динаміку і виконання плану виробництва продукції рослинництва. Крім того, при проведенні аналізу важливо дати оцінку досягнутого рівня виробництва продукції (високий, середній чи низький), яка є можливою при застосуванні показників виробництва продукції рослинництва в розрахунку на га ріллі чи сільськогосподарських угідь.

Більш повна оцінка рівня виробництва продукції рослинництва досягається при зіставленні відповідних показників аналізованого підприємства з показниками інших підприємств (кращих в районі) чи із середнім по району.

Обсяг виробництва продукції рослинництва безпосередньо формується під впливом трьох основних факторів:

- розміром посівних площ культур;
- їх урожайністю;
- структурою посівів.

На валове виробництво продукції окремої культури впливають лише розмір посівної площі та урожайність. Залежність виходу продукції від цих факторів визначається виразом:

$$B = P \times Y, \text{ де}$$

B – валовий збір продукції;

P – площа посіву;

Y – урожайність.

З'ясовуючи причини зміни валових зборів окремих видів культур необхідно, в першу чергу, визначити зміну відповідних факторних показників.

В наступному визначається кількісний вплив окремих факторів на зміну валових зборів продукції:

- за рахунок зміни площі посіву:

$$\Delta B_n = (P_1 - P_0) \times Y_0$$

- за рахунок зміни урожайності:

$$\Delta B_y = P_1 \times (Y_1 - Y_0)$$

Зміна розміру посівних площ під окремими культурами обов'язково викликає і зміну структури посівних площ.

Вплив зміни структури посівів на валові збори проявляється лише при вивченні сукупності культур.

Кількісний вплив основних факторів на зміну валового виробництва продукції рослинництва визначається наступним чином:

- за рахунок зміни розміру площі:

$$\Delta B_n = (\sum P_1 - \sum P_0) \times \overline{Y_0}$$

$\overline{Y_0}$ - середній вихід продукції з 1 га у вартісному виразі базового року чи за планом.

- за рахунок зміни урожайності окремих культур:

$$\Delta B_y = \left(\frac{\sum P_0 Y_1}{\sum P_0} - \frac{\sum P_0 Y_0}{\sum P_0} \right) \times \sum P_1, \text{ де}$$

Y_0, Y_1 – вихід продукції з 1 га у вартісному виразі відповідно базисний (плановий) та фактичний.

- за рахунок зміни структури посівів:

$$\Delta B_{стр} = \left(\frac{\sum P_1 Y_1}{\sum P_1} - \frac{\sum P_0 Y_1}{\sum P_0} \right) \times \sum P_1$$

[Повернутися до змісту](#)

3. Аналіз урожайності (технологічного процесу) сільськогосподарських культур

При аналізі урожайності досліджують її динаміку, виконання планових завдань, дають оцінку досягнутого рівня.

Для з'ясування конкретних причин зміни урожайності культур проводиться аналіз технологічного процесу їх вирощування, який охоплює весь період виробництва, включаючи і незавершене виробництво.

Технологічний процес передбачається прийнятою в підприємстві технологічною картою на вирощування культур.

Отже, здійснення технологічного процесу аналізується в розрізі окремих культур на основі порівняння фактичних параметрів з передбаченими в технологічних картах.

При порівнянні з'ясовують:

- дотримання номенклатури робіт;
- дотримання обсягу, строків і якості виконуваних робіт;
- дотримання способу виконання робіт і складу агрегату – це впливає на величину витрат і на ефективність використання виробничого потенціалу рослинництва.

Після цього оперативно з'ясовують причини відхилень і розробляють пропозиції щодо їх недопущення в майбутньому.

Досить важливим в аналізі є оцінка економічної ефективності технології вирощування культур і її відповідності стандартам передової практики.

Така економічна ефективність оцінюється за основними і допоміжними показниками:

Основні:

- урожайність культур;
- собівартість продукції;
- затрати праці на одиницю продукції;
- чистий дохід з 1 га;
- рівень окупності витрат – це процентне відношення чистого доходу до витрат.

Допоміжні:

- виробничі витрати на 1 га посіву;
- затрати праці на 1 га посіву.

Допоміжні показники дають можливість з'ясувати яких додаткових ресурсів вимагає впровадження прогресивних технологій.

[Повернутися до змісту](#)

4. Виявлення резервів підвищення рівня використання потенціалу галузі рослинництва

Підвищення ефективності галузі, перш за все, пов'язують із збільшенням виробництва продукції та підвищенням її якості. Оскільки можливості розширення площ посівів в Україні вичерпані, то основним фактором збільшення виробництва залишається підвищення урожайності сільськогосподарських культур. Цього можна досягти різними шляхами і зокрема за рахунок поліпшення земельних угідь на основі комплексу меліоративних заходів, збільшення норм внесення добрив і доведення їх до оптимального рівня; своєчасного застосування засобів захисту рослин; комплексної механізації всіх галузей рослинництва з метою забезпечення своєчасного і високоякісного виконання комплексу робіт; впровадження високоврожайних районованих сортів сільськогосподарських культур, які б відповідали інтенсивним методам їх вирощування; застосування ефективних форм організації та оплати праці; найповнішого і найефективнішого використання виробничого потенціалу обслуговуючих підприємств і організацій АПК; запобігання втратам на всіх етапах проходження сільськогосподарської продукції.

Актуальним завданням сільськогосподарського виробництва є підвищення якості продукції. Крім вищезазначених заходів, цього можна досягти за рахунок: удосконалення машин і обладнання для збирання і доробки сільськогосподарської продукції; впровадження прогресивних способів товарної обробки і транспортування продукції (розширення безтарних перевезень сипких вантажів, контейнерних перевезень, застосування спеціального транспорту, поліпшення шляхів і внутрішньогосподарських доріг та ін.); скорочення проміжних ланок у ланцюгу “поле — споживач”, особливо щодо овочів та фруктів; збільшення потужностей з первинної переробки і належного зберігання сільськогосподарської продукції; застосування ефективних систем матеріального стимулювання за підвищення якості продукції.

[Повернутися до змісту](#)